tíðindablaðið **sosialurin**
Internet: www.sosialurin.fo

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Blaðstjóri: Eirikur Lindenskov

Marknaðardeild: Jonhard Hammer, Dagbjørt S. Hansen
Blaðfólk: Áki Bertholdsen, Turið Kjølbro, Dánjal Højgaard

Dagfinn Olsen, John Johannessen, Sveinur Tróndarson, Eyðun Klakstein, Høgni Mohr
Ítróttur: Jákup Mørk

Myndamenn: Jens Kristian Vang, Ólvur Haraldsen
Útgevari, uppseting: Sp/f Sosialurin
Bústaður: Argjavegur 26, Argir

Postadr: Postsmoga 76, 110 Tórshavn
Telefon: 311820
Telefax. 314720
e-mail: post@sosialurin.fo
Lýsingar: lysing@sosialurin.fo
Prent: Sosialurin

Veljarin ynskir eina hóvligari gongd

Oddagrein

Tann nýggja veljarakanningin slær aftur fast, at meiri enn helvtin av føroyingum ynskir eina skipan, sum liggur millum heimastýrisskipanina og fullveldisætlanina. Somuleiðis vísir kanningin, at bara fjórði hvør veljari tekur undir við fullveldisætlanini, um tillagingartíðin verður fýra ár.

Nýggja kanningin er aftur eitt dømi um, at tær kanningar, sum geva fólki fleiri møguleikar enn tann eina - ja ella nei til fullveldi - vísa, at flestu føroyingar vilja hava eina meiri hóvliga gongd fram ímóti sjálvstýri. Men føroyingar vilja hava økt sjálvstýri! Tað mugu sambands- og samríkisfólk eisini gera sær greitt. Verður tillagingartíðin 15 ár, sum landsstýrið hevur nevnt sum ein møguleika, taka nærum 50 prosent undir við ætlanini at skipa Føroyar sum fullveldi.

Enn hava landsstýrið og sjtórnin ikki samráðst av álvara. Av hesi orsøk vita vit framvegis ikki, hvat vit skulu taka støðu til. Tí er talan um eina meiri prinsipiella støðutakan til ein ella fleiri møguleikar. Samgongan hevur fullveldið sum mál, men líkt er til, at nú kemur tað væntaða tvíbýtið fram. Í seinastu kanning tók bara helvtin av fólkafloksveljarunum undir við fullveldisætlanini. Og nú eru fleiri røddir í Sjálvstýrisflokkinum - sum fær ein dyggan frammaná í veljarakanningini - farnar at gera vart við seg. Tann eini tingmaðurn heldur enntá, at tað gongur ov skjótt. Spurningurin er, nær ein so mikið stórur partur í samgonguni fer at krevja, at tað verður steðgað á, so málið kann tillagast veruligu støðuni hjá flokkunum.

Teir hóvligu partarnir í Fólkaflokkinum og Sjálvstýrisflokkinum hava lykjilin. Teir tykjast í feliri viðurskiftum liggja nærri Javnaðarflokkinum enn Tjóðveldisflokkinum. Taka vit orðklúgvingina burtur, skuldi áskoðanin hjá hesum trimum flokkunum verið í góðum samljóði við tað, sum veljarin heldur.

Vert er at leggja til merkis, at heili 52 prosent taka víðkað sjálvstýri fram um fullveldi, men bara 36 prosent taka fullveldi fram um víðkað sjálvstýri. Nú er torført at siga, hvat víðkað sjálvstýri ber í sær, men í prinsippinum skuldi tað samsvarað við áskoðanina hjá Javnaðarflokkinum og helst meirilutanum í Fólkaflokkinum og Sjálvstýrisflokkinum. Her skuldi verið eitt alternativ til ta meir víðgongdu støðuna hjá Tjóðveldisflokkinum. Men vil hann flyta seg?

Javnaðarflokkurin og Sambandsflokkurin vinna, um val hevði verið nú. Báðir flokkar eru ímóti fullveldisætlanini, men spurningurin er, um teir í felag kunnu seta fram eitt alternativ. Sambandsflokkurin vil broytingar, men neyvan so víðgongdar, sum Javnaðarflokkurin vil. Tað var hóast alt hann, sum av álvara tók spurningin um økt sjálvstýri upp aftur fyri trimum árum síðani.

Enn er nógv ógreitt, men tað er greitt, at samgongan hevur ikki meirilutan aftan fyri seg meira, og veljarin ynskir eina hóvligari gongd í sjálvstýrismálinum. Bæði Fólkaflokkurin og Sjálvstýrsflokkurin eru fyri stórum tapi, og Tjóðveldisflokkurin heldur so dánt skansan., hetta eigur at geva samgonguni nakað at hugsa um undan komandi samráðingum.

Sosialurin

Viðmerking:

Mere bank

Jonhard Eliasen forsvarer landsbanken med en dogmatisk rethaverískhed, så man skulle tro, det var de kanoniske skrifter - og ikke lov om Landsbanka Føroya - der var til debat.

Når nogen drister sig til at betvivle landsbankens muligheder for at leve op til sin meget pompøse formålsparagraf, så bliver man af Eliasen gjort til en vantro kætter, der vender tingene på hovedet og ikke har forstået sagernes rette sammenhæng. I det fromme håb, at det kan medvirke til lidt selvransagelse hos min unge kollega, Eliasen, skal jeg tillade mig at citere afdøde finansminister Poul Møller, som engang måtte erindre en politisk modstander om, at "...hvis man løber panden imod en mur, og der lyder et hult drøn, så behøver det jo ikke at være muren, der er hul."

Jonhard Eliasen kommer vidt omkring i sin sagsfremstilling. Selv gamle Adam Smith bliver minsandten indkaldt som vidne. Men så kompliceret er sagen jo slet ikke.

Jeg har argumenteret for, at landsstyret og landsstyrets virksomheder med fordel kunne placere deres kommercielle bankforretninger direkte i de private pengeinstitutter fremfor at sende forretningerne gennem landsbanken. Og jeg har vendt mig imod, at landsbanken, som i forvejen er fritaget for skattepligt - og finanstilsyn - nu med lovgivningsmagten i ryggen søger at udvide sit virkeområde på bekostning af de private pengeinstitutter.

Jeg har derimod *ikke* argumenteret for, at landsbankens pengepolitiske opgaver skulle overføres til de private pengeinstitutter. Men det er der da heller ikke nogen grund til. De pengepolitiske opgaver på Færøerne varetages for øjeblikket af Danmarks Nationalbank. Og således vil det være, så længe vi har valutafællesskab med Danmark.

Ganske vist har Jonhard Eliasen fra den pengepolitiske værktøjskasse fremfundet et antal redskaber, som han vel sagtens mener, landsbanken kunne tage i

brug på Færøerne. Det drejer sig om kreditrationering, deponeringsordninger, variable kassebindingsregler og andre værktøjer, som tager sigte på en direkte regulering af kreditformidlingen. Det er ordninger, som man alle andre steder i den moderne verden har forladt til fordel for en mere effektiv og markedsorienteret rente- og likviditetspolitik. Men rente- og likviditetspolitikken hører ind under Danmarks Nationalbanks ressort. Ikke landsbankens.

Landsbanken kan ikke føre pengepolitik på Færøerne, medmindre man da afskærmer Færøerne fra udlandet og regulerer, eller helt forbyder, kapitalbevægelser ind og ud af Færøerne. Det giver jo eksempelvis ikke megen mening at påtvinge de færøske pengeinstitutter et udlånsloft, hvis kreditværdige og lånelystne færinger frit kan låne i Unibank eller ABN Amro Bank.

Men der er god grund til at advare mod at eksperimentere med en afskærmning af det færøske kreditmarked. Rentebeskatningen førte i 1980'erne til, at vi på Færøerne fik en reel afskærmning af det færøske kreditmarked. Det var muligt, i alt for en tid, at opretholde et særfærøsk renteniveau, og det var muligt, for en tid, at føre en særfærøsk pengepolitik. Men mon det dog ikke er de færreste, der har lyst til at gentage 80'ernes planøkonomiske eksperimenter?

Jørn Astrup Hansen

Lat ikki Nyrup avgera skiftistíðina, harra Høgni Hoydal

Latið okkum fáa eina 'skipaða skiftistíð', har vit sjálvi avgera tíðina, kostnaðin og avleiðingarnar.

Nú tað nærkast tíðini, har Føroya Landsstýri skal samráðast við donsku stjórnina, sum frammanundan hevur tryggjað sær undirtøku fyri einari beinharðari samráðingarlinju frá Fólkatinginum, fari eg at gera niðanfyristandani viðmerkingar.

Samgonguskjalið, løgtingssamtyktin frá okt. 1998 og uppritið, sum skal verða grundarlag fyri samráðingum at loysa Føroyar frá Danmark, eru amboðini, sum Landsstýrið skal nýta í samráðingunum.

Ein og hvør — fyri ella ímóti loysingargongdini - veit, at Landsstýrið á demokratiskan hátt hevur rætt til at samráðast um framtíðarstøðu Føroya; hetta eiga vit at virða, og gera tað eisini, ja, so má hvør í sínum lagi ella saman í flokki taka støðu til úrslitið.

Ætlan Landsstýrisins er at samráðast um, hvussu blokkurin skal minkast, hvussu skuldin skal avviklast og hvussu vit fáa politiskt og búskaparligt frælsi, og hvussu vit í framtíðini kunnu hava samstarv við Danmark. Ella í stuttum:

Ætlan landsstýrisins er at fáa eina skiftistíð til fullveldi Føroyar er veruleiki.

Eitt er vist: Tað kennist løgið, at Landstýrið skal samráðast við ministarar í Danmark fyri at fáa ein skiftistíð.

Tað eigur at verða greitt fyri Høgna Hoydal og Landsstýrið alt, at ein grundarlagið avgerðin fyri einari **"skipaðari skiftistíð"** finnst bara á Føroya landi.

"Skipa skiftistíð" í Føroyum uttan danska ávirkan:

Munin lættari átti tað at verið at lagt eina ætlan fyri eini **"skipaðari skiftistíð",** har flokkar í Føroyum tóku seg saman, at avtala *ein málsetning* um

- í hvørji raðfylgju yvirtøkur skulu gerast, so blokkurin minkar í takt við yvirtikin málsøki.
- hvussu skjótt skuldin skal avviklast
- hvussu eitt framtíðar samstarv við Danmark skal skipast

Um henda ætlan **(skipað skiftistíð)** hevði verið fylgd, kundi hent, at ætlan landsstýrisins hevði verðið skjótari veruleiki enn teir sjálvir høvdu vónað við fullveldisætlanin í samráðingum við donsku stjórnina.

Við eini føroyskari politiskari avtalu um ein **"skipaða skiftistíð"** *hevði danska stjórnin onga ávirkan havt,* og vit skuldu ikki spurt Nyrup um nakað sum helst.

Vit eiga sjálvi at avgerða skiftistíðina, kostnaðin og avleiðingarnar!

Tær búskaparligu avleiðingarnar av fullveldisætlanini kennir eingin, tí hetta verður ikki ein **"skipað skiftistíð"** - hóast landsstýrið heldur fast um tað øvugta**.** Allar búskaparfrágreiðingar, sum snúgva seg um avleiðingarnar av eini skjótt minkandi ríksiveiting, vísa týðiliga, at vælferðin og livikor føroyinga verða fyri stórum afturstigi, tí hava vit brúk fyri eini **"skipaðari skiftistíð",** sum er føroysk, og uttan danska ávirkan.

Øll rættiindi sum føroyingar hava í Danmørkini í dag eiga vit at samráðast um, táið blokkurin er avviklaður, og skuldin niðurgoldin, *ikki fyrrenn tá kenna vit hvørji rættindi vit hava brúk fyri í Danmørkini.*

Landsstýrið kann so í øllum førum taka av tilboðnum frá Nyrup, um størri politiskt vald til løgmann, sum ikki kann takast aftur av donsku stjórnini; hetta haldi eg veraa eina góð byrjan til eina **"skipaða skiftistíð"** uttan danska ávirkan.

Vit kunnu sjálvi avgerða skiftistíðina:

Mín áheitan til Høgna Hoydal og Føroya Landsstýrið skal vera: Latið ikki Nyrup avgerða skiftistíðina, - lat okkum fá eina føroyska *"skipaða skiftistíð",* har vit sjálvi avgera tíðina, kostnaðin og avleiðingarnar, og uttan ta ávirkan úr Danmark, sum tit í løtuni leggja upp til.

Birgir Waag Høgnesen